

DANIEL ŠPINAR

umělecký ředitel Čínohry Národního divadla

JANA DVOŘÁKOVÁ

ředitelka Čínohry Národního divadla

Alois a Vilém Mrštíkové

MARYŠA

Hra, v níž o kafe vůbec nejde

Maryša otráví Vávru jedem nasypaným do kávy. Nebude mnoho diváků, kteří by zasedli do hlediště, aniž by tušili, jak příběh dívky provdané proti její vůli a dohnané k zoufalému činu dopadne. Kdyby šlo o detektivku, byla by tato všeobecná znalost spíše na škodu. Naštěstí existují příběhy, které stojí za to vyprávět vždy znovu a znovu. Také v naší inscenaci Maryša Vávru otráví. Ale jaká Maryša? A jakého Vávru?

Vrcholné dílo českého vesnického realismu, dnes nezpochybnitelná součást nejužšího kánonu naší dramatiky, vstoupilo do Národního divadla takříkajíc zadním vchodem, když mu tehdejší dramaturgie Ladislava Stroupežnického přiřkla roku 1894 premiéru v rámci odpoledních lidových představení. Od těch dob stálo na prknech Národního divadla deset Maryš (naposledy v inscenaci J. A. Pitínského z roku 1999). Že soubor Čínohry ND udělá vše pro to, aby ta jedenáctá byla důstojným a svátečním příspěvkem k domácí inscenační tradici, na to můžete vzít jed.

Alois a Vilém Mrštíkové

MARYŠA

Režie: **Jan Mikulášek**

Dramaturgie: **Marta Ljubková, Jan Tošovský**

Scéna: **Marek Cpin**

Kostýmy: **Kateřina Štefková**

Zvukový design: **Michal Cáb**

Světelný design: **Ondřej Kyncl**

LÍZAL: **Vladimír Javorský**

LÍZALKA, jeho žena: **Taťjana Medvecká**

MARYŠA, jejich dcera: **Pavla Beretová**

VÁVRA: **David Prachař**

FRANCEK: **Matyáš Řezníček**

STROUHALKA, Maryšina teta: **Martina Preissová**

HOSPODSKÝ: **Filip Rajmont**

ROZÁRA, děvečka u Vávrů: **Kateřina Císařová (posl. DAMU)**

Premiéry 23. a 24. listopadu 2017 v Národním divadle

S Maryšou pod kůží

Maryša je bezesporu brilantně napsaná hra, krutá a beznadějná. Napětí, které je v textu neustále přítomné, se v některých pasážích stává až nesnesitelným. Více než sentimentální vzpomínkou na zašlé časy, kdy poctiví a pracovití lidé nosili krásné kroje a zpívali krásné a starobylé písně, je pro nás Maryša kritickou zprávou o neutěšeném stavu mezilidských vztahů. Místo porozumění a ohleduplnosti vidíme jen sobectví, omezenost a nenávisť; bezvýchodné situace, do kterých se postavy samy uvrhly, dokážou řešit jen za pomoci pomluv, násilí a alkoholu. Naše inscenace by proto mohla nastolit otázky – jak moc jsme za tu dobu změnili? Umíme se k sobě chovat lépe? Jakou zidealizovanou představu o nás si vytvoří naši potomci?

Jan Mikulášek, režisér

Dávná známost

Jeden z nejslavnějších dialogů českého dramatu – Od keho je káva? – Od žida. – A proč ne ze spolku? – Měli zavříno. – zazněla z jeviště Národního (a Stavovského) divadla celkem 516krát. Tedy pokud žádný z desítek představitelů Vávry nebo žádná z desítek představitelky Maryši zrovna neměla „okno“. Protože Maryša bratří Mrštíků nastoupila svou úspěšnou divadelní dráhu před 123 lety a jen v ND se dočkala deseti inscenací, není divu, že v jejím případě počítáme ve stovkách, nikoliv v desítkách.

Aby ohromujících čísel nebylo dost: Maryša režiséra Zdeňka Štěpánka z roku 1956 se hrála úctyhodných 132 večerů, a ta poslední, v režii Jana Antonína Pitínského, v titulní roli se Zuzanou Stivínovou, respektive Jaromírou Mílovou, se hrála 88krát. Ani to není špatné číslo.

Listování historií Maryši je dobrodružná, nikdy nekončící výprava za jmény (z nejednoho představitele Francka se časem stal Vávra, nejeden Vávra se později ocitl v kůži Lízala), čísla, ale také problémy a neshodami. Například několikrát přeobsazená role Vávry v premiérovém uvedení, které probíhalo pod bedlivým dohledem Viléma Mrštíka. Hrubá nespokojenost obou bratrů s rozhodnutím vedení ND uvést jejich dramatickou novinku premiérově v odpoledním čase! A samozřejmě bystré kritické oko pečlivých znalců krojů, jak jinak...

A tak se třináct (šťastných!) let po derniéře poslední Maryši pouštíme do dalšího výkladu. V Pavle Beretové jsme našli ideální představitelku vzpurné dcery, v Matyáši Řezníčkovi furiantského Francka. Máme skvělé rodiče, které nezlomí žádné dívčí slzy – Taťjanu Medveckou a Vladimíra Javorského, a taky toho nejlepšího Vávru – Davida Prachaře. Maryšu všichni dobře znají, obejdeme se tedy bez explicitního folkloru a pokusíme se ukázat, že děj největší české tragédie je živý bez ohledu na to, kam ho vnějškově zasadíme. Koneckonců, Maryšu máme pod kůží tak trochu všichni.

Marta Ljubková, dramaturgyně

Proč dnes?

Na zkouškách Maryši jsme dlouze řešili, v čem je její příběh živý dnes. Specifické ekonomicko-společenské podmínky moravské vesnice konce 19. století a jejich, pro příběh Maryši klíčová součást – totiž předem domluvené sňatky, sloužící primárně k zachování či rozšiřování rodového majetku – se dnes zdají být dávnou a zapomenutou minulostí. Česká společnost je složena jinak než na sklonku předminulého století, je různorodější. A s touto její rostoucí diferenciací víme velmi málo o svých sousedech, natož o vzdálenějších spoluobčanech. Přitom současná Maryša možná žije ve vedlejším vchodu, ve vedlejším domě, v nedaleké vesnici či městě. Jak nedávno ukázal ohlas na seriál reportáží novinářky Saši Uhlové Hrdinové kapitalistické práce, pojednávající o podmínkách na špatně placených tuzemských pracovištích, nevíme téměř nic o lidech, kteří musejí vyžít s velmi nízkými příjmy. Stejně málo ale víme o těch na vrcholu, kteří si z vydělávání nesmyslných částek učinili životní náplň. Známe jen děsivé statistiky: v Česku je tolik a tolik případů domácího násilí, tolik a tolik útěků z domova, tolik a tolik drogově závislých. Za každou statistickou položkou se přitom může ukrývat příběh, nějak podobný tomu Maryšinu. Maryša se neodehrává někdy a někde. Odehrává se všude tam, kde vytváříme restriktivní prostředí pro své bližní – nejen děti, ale třeba taky partnery, rodiče či prarodiče. Ve všech takových situacích vzniká prostředí pro vzpouru; nebo pro sebevraždu, celoživotní rezignaci či jiné, méně tragické vyústění. Maryša, ale i Antigona či Médeia jsou příběhy hrdinek, které se proti síle restrikce a manipulace vzbouřily se všemi nutnými důsledky. Právě v tom tkví síla jedinečného dramatu bratří Mrštíků: není to historicko-sociologická sonda do života vesnice předminulého století, je to příběh, odehrávající se tady a teď, který nám staví před oči rozpory a konflikty, v nichž žijeme. A snad můžeme říct společně s Aristotelem: umožňující nám očistit se prostřednictvím prožitku soucitu a hrůzy, spatřit v postavách hry odlesk sebe samých a nahlédnout tak své jednání, respektive jeho možné podoby, s odstupem a nadhledem. A možná – ale opravdu jen možná – nám takový zážitek může pomoci vyhnout se v kritické chvíli extrémnímu jednání, nalézt střední cestu a dojít smíření se sebou i svými bližními.

Jan Tošovský, dramaturg

Kontakt pro média:

Kateřina Ondroušková, public relations Činohry a Laterny magiky
tel.: 224 901 236
mobil: 777 208 249
e-mail: k.ondrouskova@narodni-divadlo.cz

www.narodni-divadlo.cz
www.facebook.com/cinohraND/

GENERÁLNÍ PARTNER

PARTNEŘI NÁRODNÍHO DIVADLA

ŠKODA

AUTOCONT

PARTNEŘI INSCENACÍ

TECHNOLOGICKÝ PARTNER

ASUS
IN SEARCH OF INCREDIBLE

PARTNER PREMIÉROVÝCH VEČERŮ

MECENÁŠI NÁRODNÍHO DIVADLA

KOLOWRAT KRAKOWŠTÍ

Prof. Dr. Dadja Altenburg-Kohl

GENERÁLNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER INSCENACÍ

mediální skupina **mafra**

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

 Český rozhlas

RESPEKT

MEDIA MARKETING SERVICES